

Практична робота №9

ТЕМА: ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ РІЧКОВИХ БАСЕЙНІВ ТА СИСТЕМ УКРАЇНИ

МЕТА: вивчити басейни основних річок України та вміти наносити їх на карту; навчитися проводити характеристику річкового басейну; вміти аналізувати основні характеристики найбільших річкових басейнів України.

Зміст практичної роботи

У західній частині України, на території Волинської та Львівської областей, проходить *головний європейський вододіл*, який відокремлює басейни Балтійського та Чорного й Азовського морів.

Середні та малі річки, перш ніж донести свої води до моря, зазвичай впадають у більші ріки. Загалом усі річки України належать до кількох основних річкових басейнів.

Основні річкові басейни. Найбільший серед них – басейн Дніпра, який за площею (504 тис. км²) посідає третє місце в Європі. Частина басейну річки (20 %) розташована на території російської федерації, 25 % – у білорусії, а найбільша частина (55 %) – в Україні.

Басейн Дністра площею 72,1 тис. км² охоплює південно-західну частину території України. Він налічує кілька сотень річок, серед яких найбільшою притокою є річка Стрий.

Басейн Південного Бугу площею майже 64 тис. км² також поширюється на південно-західну частину території України. Басейн налічує близько 300 річок. Найголовніші з них Рів, Соб, Синюха з Гірським Тікичем і Гнилим Тікичем та інші.

Басейн Сіверського Дінця охоплює південно-східну частину території України. Його загальна площа становить майже 99 тис. км². Сіверський Донець – четверта за розмірами ріка України і найбільша права притока Дону. До басейну Сіверського Дінця належать 270 річок. Основні з-поміж них – Оскіл, Айдар, Казенний Торець тощо.

Басейн Дунаю охоплює кілька сот річок Закарпатської області, схилів Українських Карпат, а також тих, що безпосередньо впадають у Дунай біля його гирла. Найбільші з-поміж них – Прут і Тиса.

Басейн Вісли, що охоплює 120 річок на північному заході країни, – єдиний в Україні басейн, ріки якого несуть свої води до Балтійського моря. Найбільшими річками цього басейну на території України є Західний Буг і Сан.

Окремо слід розглядати річки Кримського півострова, де налічують понад 1500 річок. Більшість із них має довжину лише близько 10 км. Тільки р. Салгир сягає завдовжки понад 200 км. Серед найбільших річок Криму також Альма, Кача, Бельбек. Початок річки Криму беруть здебільшого в гірських масивах, де річкова мережа найгустіша.

Завдання:

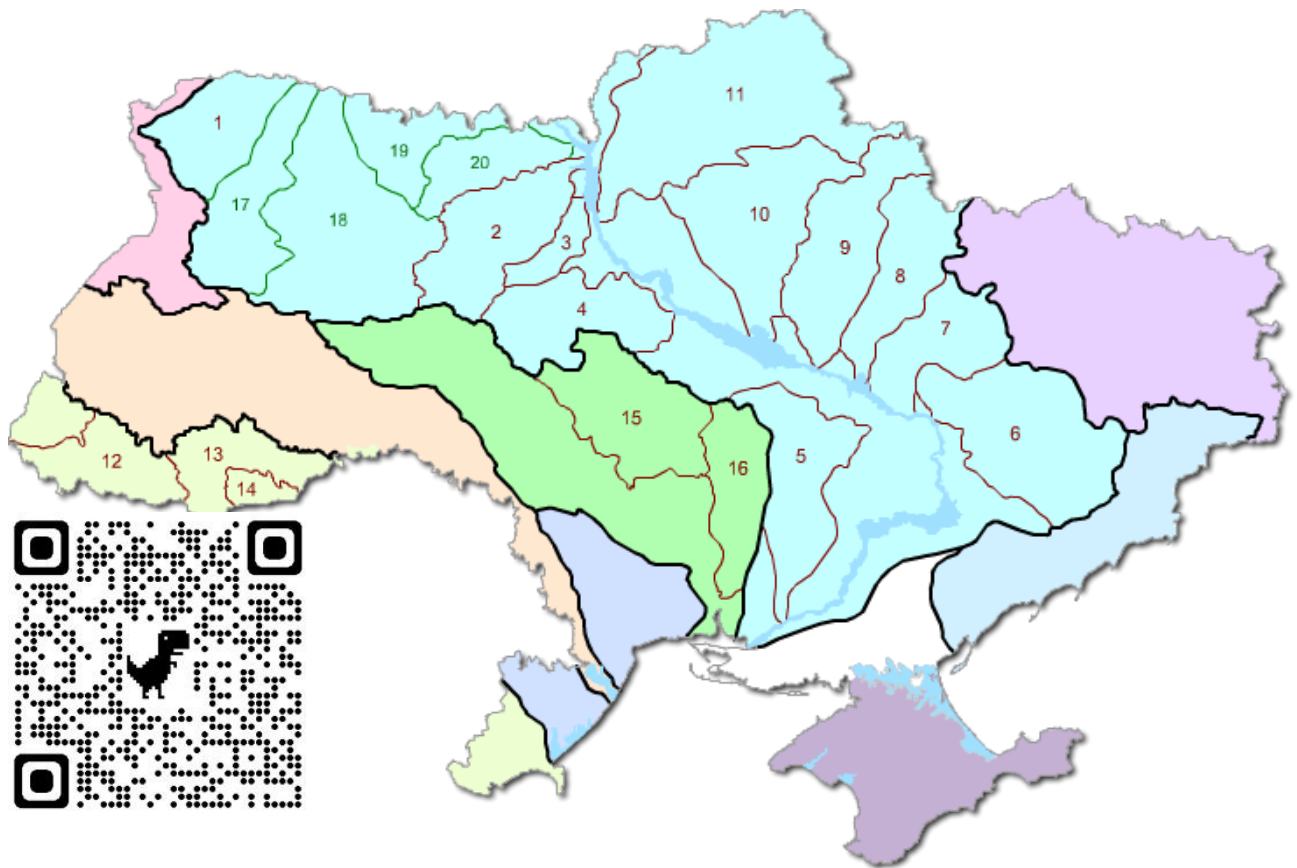
1. Використовуючи інтерактивну карту «Басейни річок України» (URL: <https://river.land.kiev.ua/river-basins.html>) (рис. 9.1) або картами атласів, нанесіть на контурну карту України річкові басейни.

2. Складіть характеристику одного із басейнів річки (згідно із варіантом, запропонованим викладачем), використовуючи літературні та електронні джерела, а також дані табл. 9.1. Під час складання характеристики необхідно дотримуватись такої послідовності опису:

- довжина (загальна та в межах України);
- площа басейну (загальна та в межах України);
- де бере початок, куди впадає;
- основні притоки;
- напрям та характер течії;
- рельєф, геологічна будова території басейну;
- кліматичні особливості;
- водний режим;
- характеристика річного стоку, мутність, мінералізація;
- використання води басейну;

– екологічна ситуація.

За результатами роботи підготуйте письмову записку, доповідь та мультимедійну презентацію.

Умовні позначення

Басейн річок 1-го порядку

Басейн річок 2-го порядку

Басейн річок 3-го порядку

Басейн р. Дніпро	Басейн р. Південний Буг	Басейн р. Дністер
1. Басейн р. Прип'ять	15. Басейн р. Синюха	Басейн р. Вісла (Західний Буг)
2. Басейн р. Тетерів	16. Басейн р. Інгул	Басейн р. Дон (Сіверський Донець)
3. Басейн р. Ірпінь	Басейн р. Дунай	Басейн річок Причорномор'я
4. Басейн р. Рось	12. Басейн р. Тиса	Басейн річок Приазов'я
5. Басейн р. Інгулець	13. Басейн р. Прут	Басейн річок Криму
6. Басейн р. Самара	14. Басейн р. Серет	
7. Басейн р. Орель		
8. Басейн р. Ворскла		
9. Басейн р. Псел		
10. Басейн р. Сула		
11. Басейн р. Десна		
17. Басейн р. Стир		
18. Басейн р. Горинь		
19. Басейн р. Уборть		
20. Басейн р. Уж		

Рис. 9.1. Басейни річок України

3. Використовуючи дані таблиці 9.1. в програмі Excel побудуйте стовпчикові діаграми розподілу річок України за довжиною, за площею та за об'ємом річкового стоку.

Таблиця 9.1

Основні характеристики найбільших річок України

№ з/п	Назва річки	Довжина, км		Площа, тис. км ²		Річний стік		Мутність, г/м ³	Мінералізація, мг/дм ³
		загальна	в межах України	загальна	в межах України	об'єм, км ³	витрата, м/с		
1	Західний Буг	772	401	73,5	10,1	1,8	57,0	50	550
2	Дунай	2850	174	817	64,0	123	3900	320	331
3	Тиса	966	201	153	11,3	6,3	200	200	200
4	Прут	910	299	27,5	17,4	2,4	76,1	250	270
5	Дністер	1362	925	72,1	52,7	8,7	276	250	450
6	Збруч	244	244	47,6	3,4	0,3	9,5	250	420
7	Серет	321	242	3,90	3,9	0,5	15,8	250	380
8	Стрий	230	230	3,06	3,06	1,6	50,7	250	250
9	Південний Буг	792	792	63,7	63,7	3,4	108	150	420
10	Савранка	104	104	1,76	1,76	0,06	1,8	100	450
11	Інгул	354	354	9,85	9,85	0,4	12,7	150	930
12	Синюха	111	111	16,7	16,7	0,9	28,5	150	520
13	Дніпро	2200	1121	504	293	53,0	1680	250	286
14	Десна	1130	575	88,9	33,8	11,4	361	50	360
15	Прип'ять	748	290	114	69,1	13,2	418	50	320
16	Псел	719	520	22,8	16,27	1,9	60,2	65	617
17	Горинь	659	659	2,77	2,77	2,9	92,0	40	470
18	Інгулець	551	551	14,9	14,9	0,4	12,7	150	2990
19	Стир	437	424	13,0	12,4	1,3	42,2	35	430
20	Сейм	717	228	27,5	7,4	3,4	108	45	354
21	Ворскла	455	317	14,7	12,59	1,2	38,1	40	607
22	Слuch	451	451	13,8	13,8	1,6	50,7	82	300
23	Тетерів	365	365	15,1	15,1	1,3	41,2	35	415
24	Сула	415	415	19,6	19,6	1,4	44,4	56	590
25	Рось	350	350	12,6	12,6	0,9	28,5	125	470
26	Самара	311	311	22,6	22,6	0,7	22,2	160	2370
27	Сіверський Донець	1053	700	98,8	54,5	5,6	178	250	1090
28	Айдар	264	256	7,42	4,68	0,4	12,7	350	720

4. За даними таблиці 9.2. в програмі Excel обчисліть наступні показники:

- сумарні площу басейну та довжину (загальну в межах України) всіх річок;

- частину в відсотках площі басейну кожної річки по відношенню досумарної площі басейнів всіх річок;
- частину в відсотках довжини кожної річки в межах України по відношенню до загальної довжини цієї річки;
- частину в відсотках сумарної довжини річок в межах України по відношенню до їх сумарної загальної довжини.

Таблиця 9.2

Вихідні дані

Назва річки	Площа басейну	Загальна довжина	Довжина в Україні
Дністер	72,1	1362	1001
Прут	27,5	910	285
Тиса	153,2	966	285
Дніпро	503,5	2285	1205
Сейм	27,5	717	232
Дунай	817	2850	164